

Олександр Гарагонич

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри економічного права
та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8984-2399>
o.harahonych@gmail.com

Олександр Серт

адвокат, аспірант кафедри економічного права
та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна);
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-3882-8813>
sertoleksandr@gmail.com

УДК 346

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧЛЕНІВ РАДИ ДИРЕКТОРІВ

Анотація. У 2023 р. в Україні була введена однорівнева структура корпоративного управління, утворена об'єднанням (обов'язкового або можливого) осіб на засадах участі (членства) і належних їм капіталів для здійснення господарської діяльності, що дало змогу корпораціям – юридичним особам формувати раду директорів. Органами управління корпорації при однорівневій структурі є загальні збори учасників (акціонерів) та рада директорів, що, своєю чергою, формується із обраних загальними зборами членів – директорів, які можуть бути виконавчими чи невиконавчими. Через новизну правових норм про однорівневу структуру немає чіткого розуміння ролі та функцій членів ради директорів у корпоративних відносинах, тож це питання потребує докладного правового аналізу.

Мета статті полягає в з'ясуванні правової природи відносин, що виникають за участю членів ради директорів у корпоративному управлінні корпораціями, для чіткого визначення їхнього правового статусу.

Для досягнення мети дослідження використані методи комплексного дослідження, техніко-юридичного аналізу, синтезу, аналогії, моделювання, а також діалектичний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, спеціально-юридичний (формально-догматичний) та інші методи наукового пізнання.

Діалектичний метод наукового дослідження дав змогу дослідити категорію “правовий статус членів ради директорів” крізь призму не лише приватного, а й публічного права. Метод комплексного дослідження уможливив використати напрацювання не тільки науки господарського права, а й інших галузевих наук. Використання структурно-функціонального методу дало змогу, виходячи з однорівневої структури корпоративного управління, встановити функціональні особливості окремих складових цієї системи. Застосування компара-

тивного інструментарію порівняльно-правового методу, який використовує синхронічний і діахронічний методи, дало змогу окреслити проблему визначення правового статусу членів ради директорів у системі відносин різної галузевої належності.

У статті висновується, що правовий статус члена ради директорів залежить від характеру відносин, у яких він бере участь. Коли загальні збори учасників (акціонерів) обирають членів ради директорів, між ними (виконавчими та невиконавчими директорами) і корпорацією виникають корпоративні відносини. Ці відносини надають директорам як суб'єктам, що виконують функції колегіального органу – ради директорів, повноваження для управління та контролю корпорацією. Крім того, корпоративні відносини можуть стати основою для трудових відносин, якщо між корпорацією та виконавчими або деякими невиконавчими директорами укладається трудовий договір. Якщо ж з невиконавчими директорами укладають цивільно-правовий договір, трудові відносини не виникають.

Основу взаємодії між корпорацією та членом ради директорів становлять управлінські відносини, у межах яких директор отримує повноваження та несе відповідальність за їх виконання відповідно до закону, у тому числі у директорів виникають і фідучіарні обов'язки.

Автори підкреслюють, що рада директорів є частиною корпорації, а не самостійним суб'єктом корпоративних відносин. Тобто рада директорів не може діяти як окремий суб'єкт у корпоративних відносинах, а директори не є представниками корпорації.

Ключові слова: однорівнева структура корпоративного управління; рада директорів; акціонерне товариство; голова ради директорів; головний виконавчий директор; члени ради директорів; виконавчий директор; невиконавчий директор; незалежний директор.

Із запровадженням у 2023 р. однорівневої структури корпоративного управління господарські товариства отримали можливість формування ради директорів. Короткий період функціонування в Україні однорівневої структури корпоративного управління зумовив відсутність єдиного цілісного уявлення про особливості участі членів ради директорів у системі корпоративних відносин. Це ставить перед правовою наукою завдання чіткого визначення правового статусу членів ради директорів. Аналіз ст. 64 Закону України “Про акціонерні товариства”¹ (далі – Закон № 2465-IX) дає нам змогу висувати, що на тепер передбачається така класифікація членів ради директорів при однорівневій структурі корпоративного управління: 1) виконавчі директори, із якими укладається трудовий договір; 2) невиконавчі директори, із якими можуть укладатись трудовий або цивільно-правовий договір; 3) незалежні невиконавчі директори, із якими укладається цивільно-правовий договір. Усі члени ради директорів обираються загальними зборами учасників (акціонерів). Роль невиконавчих директорів і незалежних виконавчих директорів відрізняється від ролі виконавчих директорів, а всі разом вони діють як члени колегіального органу – ради директорів.

Метою статті є з'ясування правової природи відносин, які виникають за участю членів ради директорів у системі корпоративного управління корпорацій для вироблення чіткого уявлення про правовий статус таких суб'єктів.

За останні роки у вітчизняній правовій науці приділено увагу корпоративним відносинам (Г. Смірнов, В. Цікало, І. Лукач, Ю. Жорнокуй та ін.), го-

¹ Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 р. № 2465-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 18–19. Ст. 81.

сподарській компетенції, органам корпорації (А. Смітюх, О. Кібенко та ін.), корпоративному управлінню (І. Спасибо-Фатеева, Л. Сіщук та ін.). Господарську компетенцію ради директорів у Великій Британії та Європейському Союзі досліджувала О. Кібенко. Що стосується аналізу правового статусу члена ради директорів при однорівневій структурі за національним законодавством, то це залишається поза увагою вітчизняних науковців, що зумовлює необхідність подальших наукових пошуків. Особливої актуальності такі дослідження набувають в умовах інтенсивної гармонізації національного корпоративного законодавства із законодавством країн Європейського Союзу.

При однорівневій структурі до органів управління акціонерного товариства належать загальні збори та рада директорів. До складу ради директорів входять виконавчі члени (виконавчі директори, або так звані executive directors) та невиконавчі члени (невиконавчі директори, або так звані non-executive directors), частина з яких може бути незалежними членами ради директорів. Функції, що стосуються керівництва поточною діяльністю акціонерного товариства, здійснюються виконавчими директорами. Невиконавчі директори здійснюють функції щодо управління ризиками та контролю за діяльністю виконавчих директорів і товариства загалом. Описана структура ради директорів у міжнародній практиці є доволі поширеною і має назву “one-tier board system”².

Залежно від сфери відносин, участь у яких бере особа (член ради директорів), може мати різний правовий статус. У сфері корпоративних відносин така особа діє як член колегіального виконавчого органу – ради директорів і має правовий статус посадової особи товариства з обмеженою відповідальністю (ч. 1 ст. 42 Закону України № 2275-VIII “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”³ (далі – Закон № 2275-VIII), п. 23 ч. 1 ст. 2 Закону № 2465-IX).

Члени ради директорів (виконавчі та невиконавчі директори) обираються загальними зборами (частини 1 та 5 ст. 64 Закону № 2465-IX). Членом ради директорів може бути лише фізична особа, із якою після обрання укладається або трудовий договір (контракт) або цивільно-правовий договір, що підписується від імені корпорації уповноваженою загальними зборами особою (частини 4–6 ст. 64 Закону № 2465-IX). Член ради директорів, крім головного виконавчого директора, повинен виконувати свої обов’язки особисто й не може передавати свої повноваження іншій особі, також жоден член ради директорів не може передавати свій голос іншим особам (ч. 7 ст. 64 та ч. 5 ст. 65 Закону № 2465-IX).

² О Орлюк, Ю Бисага, О Гарагонич, ‘Основні вектори модернізації корпоративного законодавства України’ [2023] 1(30) Вісник Національної академії правових наук України 164.

³ Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. Ст. 69.

Суб'єкт, який набув статусу посадової особи і діє як член ради директорів, здійснює свої повноваження у сфері управлінської діяльності в межах корпоративних відносин. Діючи як член колегіального виконавчого органу, особа може здійснювати функції з управління поточною діяльністю (виконавчий член ради директорів) або функції нагляду, управління ризиками та контролю за діяльністю товариства та виконавчих директорів (не виконавчий член ради директорів). Корпоративні відносини члена ради директорів з товариством регулюються нормами законів № 2465-IX і № 2275-VIII, Господарського кодексу України⁴ (далі – ГК України), Цивільного кодексу України⁵ (далі – ЦК України) та інших актів корпоративного законодавства.

На цьому наголошує і Конституційний Суд України у своєму рішенні від 12 січня 2010 р. № 1-рп/2010. Так, у абз. 5 п. 3.2 мотивувальної частини рішення йдеться про те, що в межах корпоративних відносин з товариством членами виконавчого органу здійснюються повноваження у сфері управлінської діяльності. А специфічний статус члена виконавчого органу зумовлений отриманням від уповноваженого органу товариства права на управління⁶.

Відповідно до частини 3 та 5 ст. 65 ГК України для керівництва господарською діяльністю підприємства призначається (обирається) керівник – особа, що без довіреності (доручення) діє від імені корпорації, представляє її інтереси та вирішує питання щодо її діяльності. Частина 1 ст. 89 ГК України також вказує на те, що управління діяльністю господарського товариства здійснюють його органи та посадові особи. Відтак керівником у розумінні ГК України може вважатись головний виконавчий директор, а також голова ради директорів та інший виконавчий член ради директорів за умови, що вони паралельно із головним виконавчим директором наділені його повноваженнями, про що має бути зазначено у статутному документі⁷. Принагідно відмітимо, що Угода про асоціацію також послуговується терміном “керівник” (англійською “manager”), але у його ширшому розумінні, ніж ГК України (ч. 17 ст. 86)⁸.

⁴ Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144.

⁵ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.

⁶ Рішення Конституційного Суду України від 12 січня 2010 р. № 1-рп/2010 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-10#Text>> (дата звернення 30.09.2024).

⁷ О Серт, ‘Розмежування повноважень голови ради директорів, головного виконавчого директора та корпоративного секретаря при однорівневій структурі корпоративного управління в Україні’ [2024] 84(2) Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право 77.

⁸ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода № 984_011 від 27 червня 2014 р. Міжнародний документ. Ратифіковано Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text> (дата звернення 30.09.2024).

При дослідженні правового статусу членів ради директорів особливий науковий і практичний інтерес викликає питання щодо можливості визнання суб'єктами корпоративних відносин ради директорів та її членів.

На нашу думку, рада директорів є частиною товариства, а не самостійним суб'єктом корпоративних відносин. З одного боку, така частина є організаційно відокремленою від інших частин господарського товариства (інших органів, структурних підрозділів тощо), з другого – рада директорів є структурно оформленою частиною господарського товариства, що дає йому змогу функціонувати в системі корпоративного управління. Тобто рада директорів не може вступати в корпоративні відносини як самостійний суб'єкт таких відносин. При визначенні суб'єктного складу корпоративних відносин, які виникають у зв'язку з виконанням функцій ради директорів господарського товариства, доречно говорити не про відносини між товариством та його органом, а про відносини між товариством і суб'єктами, які виконують функції цього органу.

При вирішенні питання про наявність чи відсутність корпоративної правосуб'єктності у членів ради директорів насамперед необхідно враховувати здійснення такого виду корпоративних прав, як права на участь в управлінні товариством. Це право включає низку правомочностей, якими допускаються різні моделі поведінки учасника (акціонера) у сфері корпоративного управління.

Термін “правомочності” вживається законодавцем при розкритті у ст. 96¹ ЦК України змісту поняття “корпоративні права”. Так, поняття корпоративних прав, серед інших, включає правомочності особи на участь в управлінні юридичною особою.

Право на участь в управлінні господарським товариством надає учасникам (акціонерам) можливість долучитися до реалізації правосуб'єктності шляхом участі в органах такої юридичної особи, а також здійснення інших правомочностей, передбачених законом і статутом товариства. Закон гарантує учасникам (акціонерам) можливість безпосередньої участі тільки у вищому органі господарського товариства. Саме тому загальні збори є найбільш репрезентативним органом у системі корпоративного управління господарських товариств. Брати участь у раді директорів учасник (акціонер) може тільки у разі його обрання членом цього органу.

Учасники (акціонери), які не виявляють бажання безпосередньо реалізувати своє право на участь в управлінні господарським товариством у раді директорів, можуть уповноважити на це своїх представників або проголосувати за кандидатів, запропонованих іншими учасниками (акціонерами) для обрання до цього органу.

Так чи інакше, законодавець передбачив можливість, а в окремих випадках – обов'язок (наприклад, при включенні до органу незалежних не виконавчих директорів) делегування учасниками (акціонерами) частини своїх

правомочностей щодо участі в управлінні господарським товариством особам, які не є учасниками (акціонерами) товариства. Таке делегування правомочностей може здійснюватися учасниками (акціонерами) як безпосередньо, так і опосередковано⁹.

Слід також визначитись чи набувають члени ради директорів з моменту їх обрання трудових прав, а висвітлити це питання варто як з матеріального, так і з процесуального (юрисдикційного) боку. Обрання членів ради директорів та, у визначених законом випадках, прийняття рішення про припинення їхніх повноважень належить до виключної компетенції загальних зборів (пункти 24 і 26 ч. 2 ст. 39 Закону № 2465-IX). Оскільки всі члени ради директорів є посадовими особами, припинення їхніх повноважень у разі укладення трудового договору може бути здійснене за рішенням загальних зборів як у порядку, визначеному таким договором (контрактом), так і на виконання ст. 41 Кодексу законів про працю України¹⁰, тоді як припинення цивільно-правового договору може бути здійснене за рішенням загальних зборів у порядку, визначеному таким договором без виконання норм трудового законодавства. Також у визначених ст. 67 Закону № 2465-IX випадках повноваження члена ради директорів можуть припинитись без рішення загальних зборів.

Чинна національна судова доктрина виходить із того, що рішення про обрання члена виконавчого органу породжує між такими членами та корпорацією корпоративні відносини, у яких перші наділяються повноваженнями з управління. Ці корпоративні відносини також є підставою для виникнення відносин трудових, однак саме відносини з управління товариством, у яких члену виконавчого органу надані відповідні повноваження, за здійснення яких він несе встановлену законом відповідальність, становлять основу відносин між корпорацією та цією особою¹¹. За аналогією, стверджуємо, що цей висновок має поширюватись і на членів ради директорів, із якими укладається трудовий договір (контракт) – на всіх виконавчих директорів та деяких невиконавчих. У разі укладення цивільно-правового договору між членом ради директорів і корпорацією виникають корпоративні відносини, у яких перші наділяються повноваженнями з управління та контролю, а трудових відносин не виникає.

Принагідно відмітимо, що ми вважаємо хибним висновок Великої Палати Верховного Суду про те, що одночасно із корпоративними та трудовими відносинами між членами виконавчого органу та корпорацією виникають і відносини представництва (постанова від 6 вересня 2023 р. у справі

⁹ О Гарагонич, 'Корпоративна природа правовідносин між акціонерним товариством і суб'єктами, які виконують функції його органів' [2017] 42 Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право 111.

¹⁰ Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>> (дата звернення 30.09.2024).

¹¹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 6 вересня 2023 р. у справі № 127/27466/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113430105>> (дата звернення 30.09.2024).

№ 127/27466/20)¹². В. Крат вважає, що реалізація дієздатності для фізичної особи є природною дією, тоді як для юридичної особи, в силу її штучності, є дією її органів, а суб'єкти, які виконують функції органу корпорації, виступають не як фізичні особи, а як *частина юридичної особи*. В. Крат також критично сприймає постанову Великої Палати Верховного Суду від 22 жовтня 2019 р. у справі № 911/2129/17 в частині її висновків, що між корпорацією та керівником як особою, яка виконує функції органу правління корпорації, існують правовідносини представництва¹³. Ми вважаємо, що посадові особи корпорації не є представниками такої корпорації, а діють як частина юридичної особи. Тож з моменту обрання членів ради директорів у них не виникає відносин представництва корпорації.

Щодо процесуальної (юрисдикційної) сторони досліджуваного питання підтримуємо та вітаємо сформульований Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 6 вересня 2023 р. у справі № 127/27466/20 правовий висновок про те, що спори між членом виконавчого органу та корпорацією мають вирішуватись господарськими судами за правилами територіальної підсудності, що встановлені Господарським процесуальним кодексом України¹⁴. У таких спорах домінуючими будуть не трудові відносини, які виникають між корпорацією та тими членами ради директорів, із якими укладено трудовий договір (контракт), а відносини з управління та контролю, якими вони наділяються.

Усі члени ради директорів з моменту обрання набувають, зокрема, і *фідучіарні обов'язки*. Р. Гейнц зазначає, що фідучіарний обов'язок виникає там, де одна особа покладає надію на іншу особу, тоді як така інша особа діє лише на власний розсуд¹⁵. Є. Трубаков називає закріплення з лютого 2024 р. фідучіарних обов'язків посадових осіб корпорації в національному законодавстві (зокрема, у ч. 3 ст. 65 ГК України) не результатом зміни у підходах до корпоративного управління самим законодавцем, а лише формальним виконанням Україною програми підтримки України – Ukraine Facility¹⁶. Із таким висновком не можемо повністю погодитись, з огляду на те, що на момент внесення відповідних змін до ГК України у 2024 р. національна судова доктрина уже достатньо ґрунтовно напрацювала правові позиції про зміст і сутність фідучіарних обов'язків посадових осіб корпорації, без додаткового прямого їх закріплення у нормативно-правових актах. До того ж, слухним є зауваження Є. Трубакова про те, що у чинному легальному визначенні фі-

¹² Постанова Великої Палати Верховного Суду від 6 вересня 2023 р. у справі № 127/27466/20 (н 11).

¹³ Окрема думка судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Крата В. І. від 5 січня 2024 р. у справі № 149/184/21 (пункт 1.2) <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116258602>> (дата звернення 30.09.2024).

¹⁴ Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>> (дата звернення 30.09.2024).

¹⁵ Р. Гейнц, 'Корпоративний секретар як суб'єкт фідучіарних обов'язків' [2023] 63(2) Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей 20.

¹⁶ Є. Трубаков, 'Реформа корпоративного управління в Україні та фідучіарні обов'язки: подвійна юридична природа обов'язку дбайливості' [2024] 3 Нове українське право 129.

дуціарних обов'язків поєднується як обов'язок лояльності (duty of loyalty), так і обов'язок дбайливості (duty of care) без їх відокремлення¹⁷.

Наочно, найважливішим на цей час рішенням із досліджуваного питання вважаємо постанову Великої Палати Верховного Суду від 25 травня 2021 р., прийняту у справі № 910/11027/18 за позовом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб до 14 колишніх посадових осіб Публічного акціонерного товариства “Акціонерний банк “Укоопспілка”” про солідарне стягнення з них відшкодування майнової шкоди, завданої банку придбанням завідомо збиткових, нічим не забезпечених облігацій двох підприємств, що мають ознаки фіктивності та пов'язані з керівництвом і власниками банку, на суму майже 60 % вартості всіх активів банку¹⁸. Такі операції зумовили недостатність майна банку для розрахунків з кредиторами, і банк був визнаний неплатоспроможним. Однією із головних тез зазначеної постанови ми вважаємо таку: пов'язані з банком особи мають фідучіарні обов'язки не лише перед банком, а й перед його вкладниками, а тому протиправними діями пов'язаних з банком осіб може бути завдано шкоди і самому банку, і його кредиторам (пункти 7.16–7.19). У цій справі № 910/11027/18 також відмітимо, що порушенням посадовими особами своїх фідучіарних обов'язків визнано не лише активні дії (вчинення правочинів, ухвалення рішень тощо), а й пасивна бездіяльність.

Розширене розуміння фідучіарних обов'язків, які наявні у посадових осіб корпорації не лише перед самою корпорацією, що може бути представлена її учасниками (акціонерами), а й перед кредиторами цієї корпорації, не було притаманним національній судовій доктрині до прийняття згаданої постанови від 25 травня 2021 р. у справі № 910/11027/18. Справедливо також відмітити про аргументацію проти такого розширеного розуміння: посадові особи мають діяти добросовісно в інтересах корпорації, а не її кредиторів, вони мають максимізувати капітал корпорації, а не її кредиторів, а висновок про зворотнє ставить таких посадових осіб у невизначеність у процесі їхнього судження про необхідність вчинення тих чи інших дій або ухвалення тих чи інших рішень¹⁹.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави зробити такі висновки. Залежно від сфери відносин, участь у яких бере член ради директорів, він може мати різний правовий статус. Рішення загальних зборів про обрання членів ради директорів породжує між такими виконавчими і невиконавчими директорами, з одного боку, та корпорацією – з другого, корпоративні відносини, у яких перші наділяються повноваженнями з управління та контролю. Ці корпоративні відносини також є підставою для виникнення

¹⁷ Трубаков (н 16) 128.

¹⁸ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 25 травня 2021 р. у справі № 910/11027/18 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>> (дата звернення 30.09.2024).

¹⁹ M Huebner, H McCullough, “The Fiduciary Duties of Directors of Troubled U.S. Companies: Emerging Clarity” The [2008] 1 International Comparative Legal Guide to Corporate Recovery and Insolvency 7.

трудових відносин між корпорацією та тими членами ради директорів, із якими укладається трудовий договір – виконавчими директорами і деякими невиконавчими. У разі укладення між корпорацією та невиконавчими директорами цивільно-правового договору трудових відносин між ними не виникає. Попри це, саме відносини з управління корпорацією, у яких члену ради директорів надані відповідні повноваження, за здійснення яких він несе встановлену законом відповідальність, становлять основу відносин між корпорацією та цією особою. Рада директорів є частиною корпорації, а не самостійним суб'єктом корпоративних відносин, тобто рада директорів не може вступати у корпоративні відносини як самостійний суб'єкт таких відносин, також, з моменту обрання членів ради директорів, у них не виникає відносин представництва корпорації. Учасники (акціонери) мають право брати участь в управлінні корпорацією через участь в її органах, зокрема у загальних зборах, які є вищим органом управління, а також можуть делегувати частини своїх правомочностей щодо участі в управлінні корпорацією особам, які не є її учасниками (акціонерами). Для членства в раді директорів учасник (акціонер) має бути обраним до цього органу, при цьому він не може бути обраним незалежним невиконавчим директором. Усі члени ради директорів з моменту обрання набувають фідучіарних обов'язків.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Huebner M, McCullough H, 'The Fiduciary Duties of Directors of Troubled U.S. Companies: Emerging Clarity' The [2008] 1 International Comparative Legal Guide to Corporate Recovery and Insolvency 6–10.
2. Harahonich O, 'Korporatyvna pryroda pravovidnosyn mizh aktsionernym tovarystvom i subyektamy, yaki vykonuyut funktsiyi yoho orhaniv' [2017] 42 Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo 109–114.
3. Heintz R, 'Korporatyvnyi sekretar yak subyekt fidutsiyarnykh obovyazkiv' [2023] 63(2) Aktualni problemy vdoskonalennya chynnoho zakonodavstva Ukrainy 19–26.
4. Orlyuk O, Bisaga Y, Harahonich O, 'Osnovni vektory modernizatsiyi korporatyvnoho zakonodavstva Ukrainy' [2023] 1(30) Visnyk Natsionalnoyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy 153–177.
5. Sert O, 'Rozmezhuvannya povnovazhen holovy rady dyrektoriv, holovnoho vykonavchoho dyrektora ta korporatyvnoho sekretarya pry odnoryvneviy strukturі korporatyvnoho upravlinnya v Ukraini' [2024] 84(2) Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo 72–79.
6. Trubakov Y, 'Reforma korporatyvnoho upravlinnya v Ukraini ta fidutsiyarni obovyazky: podviyna yurydychna pryroda obovyazku dbaylyvosti' [2024] 3 Nove ukrayinske pravo 127–134.

LEGAL STATUS OF THE BOARD OF DIRECTORS MEMBERS

ABSTRACT. In 2023 a one-tier corporate governance structure was introduced in Ukraine, allowing corporations – legal entities formed by the association (mandatory or voluntary) of individuals based on participation and shareholding capital for conducting business activities – to establish a board of directors. The governing bodies of a corporation under this one-tier structure are the general meetings of shareholders and the board of directors, which is composed of its members – directors elected by the general meetings, who may be either executive or non-executive. Due to the novelty of the legal norms regarding the one-tier structure, there is a lack of clear understanding of the roles and functions of board members in corporate relations, therefore, this issue requires detailed legal analysis.

The aim of the article is to clarify the legal nature of the relationships that arise from the participation of board members in corporate governance, with the goal of clearly defining their legal status.

To achieve this research objective, various methods of comprehensive investigation were employed, including technical-legal analysis, synthesis, analogy, modeling, as well as dialectical, structural-functional, comparative-legal, and specialized legal (formal-dogmatic) methods of scientific inquiry.

The dialectical method of scientific research has enabled the examination of the category “legal status of board members” through the lens of both private and public law. The comprehensive research method facilitated the application of findings not only from the field of economic law but also from other specialized disciplines. Utilizing the structural-functional method allowed for the identification of the functional characteristics of specific components within the one-tier corporate governance structure. Furthermore, the use of comparative legal methodology, incorporating both synchronic and diachronic approaches, has helped outline the issue of defining the legal status of board members within a system of relationships of various sectoral affiliations.

The article discusses how the legal status of a board member depends on the nature of the relationships they engage in. When the general meeting of shareholders elects board members, corporate relationships emerge between these directors (both executive and non-executive) and the corporation. These relationships grant directors, as members of the collegial body – the board of directors – the authority to manage and oversee the corporation. Additionally, these corporate relationships may lay the groundwork for employment relationships if a labour contract is established between the corporation and executive or certain non-executive directors. However, if civil law contracts are made with non-executive directors, employment relationships do not arise.

The foundation of the interaction between the corporation and a board member consists of managerial relations, within which the director receives authority and bears responsibility for its execution according to the law. This includes the emergence of fiduciary duties for directors.

The authors emphasize that the board of directors is part of the corporation, not an independent entity in corporate relations. Therefore, the board cannot act as a separate subject in corporate relations, and directors are not representatives of the corporation.

KEYWORDS: one-tier corporate governance structure; board of directors; joint-stock company; chairman of the board of directors; chief executive officer; members of the board of directors; executive director; non-executive director; independent director.